

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของพื้นที่

4.1.1 ตำบลทุ่งปี

ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลทุ่งปีอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่วาง ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 8 กิโลเมตร ตามถนนสายบ้านกาด – ทุ่งปี ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ดอน ซึ่งมีอาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อบ้านกาด ทิศใต้ติดต่อบ้านขาม กิ่งอำเภอคอยหล่อ ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านทุ่งรวงทอง ทิศตะวันตกติดต่อบ้านแม่วิน

สภาพพื้นที่ตำบลมีทั้งหมดของตำบลประมาณ 32,030 ไร่แยกเป็น 12 หมู่บ้าน ครั้วเรือนทั้งหมด 1,339 ครั้วเรือน ครั้วเรือนเกษตรกร 1,301 ครั้วเรือน ประชากรทั้งหมด 4,092 คน แยกเป็นชาย 2,048 คน หญิง 2,044 คน

ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำนา ทำสวนไม้ผล ปลูกพืชไร่พืชผัก และรับจ้างทำการเกษตร พื้นที่ราบลุ่ม จะปลูกข้าว ตามด้วยหอมหัวใหญ่, ถั่วเหลือง, ข้าวโพดหวานฝักสด ข้าวโพดหวาน พื้นที่ดอน จะปลูกไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง ข้าวโพดหวาน ข้าวไร่ รายได้ของเกษตรกรในตำบลมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 41,408 บาท

ทรัพยากรดินและส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย และดินเหนียว มีแหล่งน้ำธรรมชาติคือ แม่น้ำวาง สภาพพื้นที่ปลูกลำไย ตำบลทุ่งปี ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดอนและพื้นที่ราบลุ่มในบางส่วน (สำนักเกษตรอำเภอแม่วาง, 2554)

4.1.2 ตำบลทุ่งรวงทอง

ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลทุ่งรวงทองตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอแม่วาง มีพื้นที่ 5,063 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,518 ไร่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่วาง ประมาณ 14 กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบติดกับลำน้ำวาง ซึ่งมีอาณาเขต ทิศเหนือติดต่อบ้านกาดอำเภอแม่วาง

ทิศใต้ติดต่อดำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง ทิศตะวันออกติดต่อดำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง
ทิศตะวันตกติดต่อดำบลทุ่งปี่ อำเภอแม่วาง

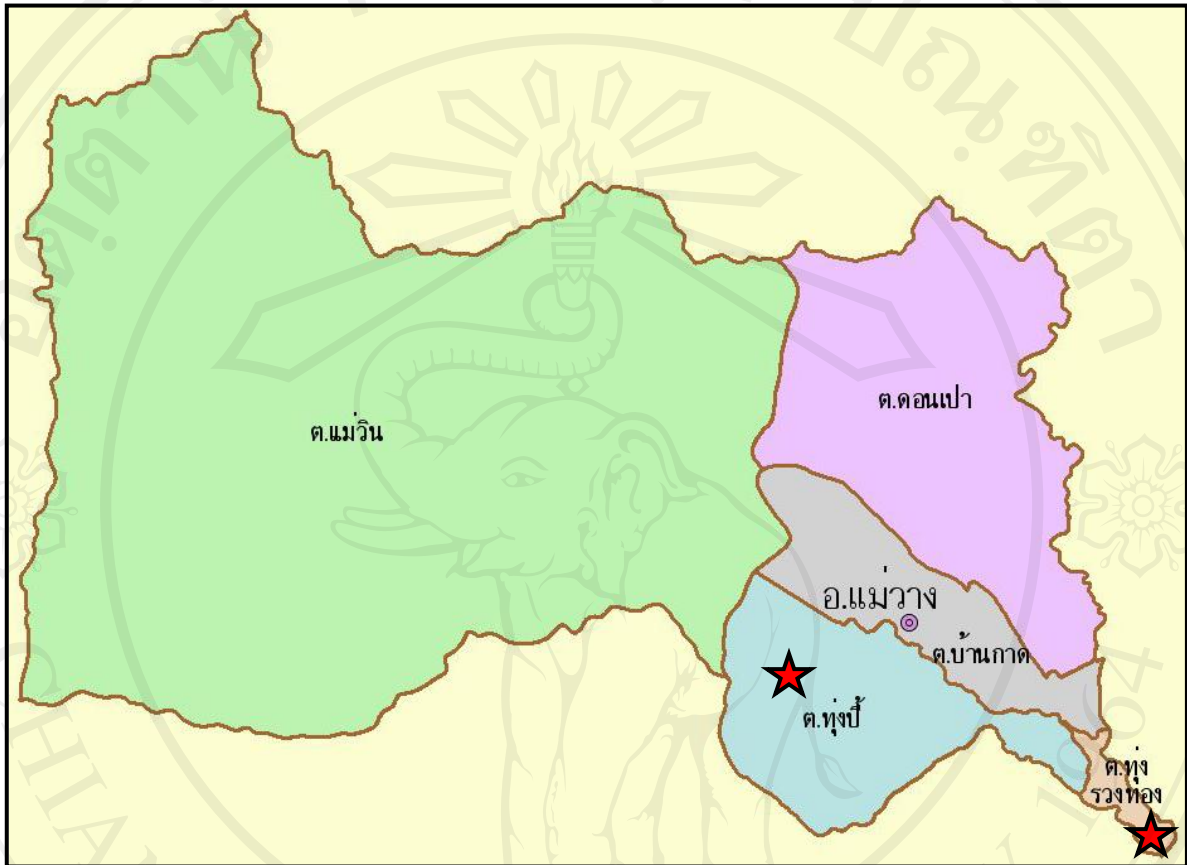
สภาพพื้นที่ตำบลมี 8 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 762 ครัวเรือน จำนวนประชากร 2,480 คน แยกเป็นชาย 1,237คน หญิง 1,322คน ตำบลทุ่งรวงทอง มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน จำนวน 2 สาย คือ ลำน้ำวาง และลำน้ำแม่ขาน ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่พื้นราบลุ่มติดแม่น้ำ

ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม เดิมมีการทำนาข้าวมาก เมื่อแยกพื้นที่ออกมาจากตำบลทุ่งปี่ จึงได้ชื่อว่า ตำบลทุ่งรวงทอง ต่อมามีการเลิกทำนาข้าว เนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำและเกิดปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมบ่อยครั้ง เกษตรกรจึงหันมาทำสวนผลไม้โดยเฉพาะลำไยมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชไร่ อาทิ หอมหัวใหญ่ ถั่วแระ ข้าวโพดหวาน และการปศุสัตว์ เป็นต้น ทรัพยากรดินและส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย และดินเหนียว (ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทุ่งรวงทอง, 2554)

ตารางที่ 7 พื้นที่ปลูกลำไยในอำเภอแม่วาง

อำเภอ	ข้อมูลพื้นที่ปลูกลำไยปี 2547- 2554 (ไร่)						
	2547/48	2548/49	2549/50	2550/51	2551/52	2552/53	2553/54
แม่วาง	16,157	17,241	17,241	18,098	17,518	17,518	17,518

ที่มา : ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุนจังหวัดเชียงใหม่ (2554)

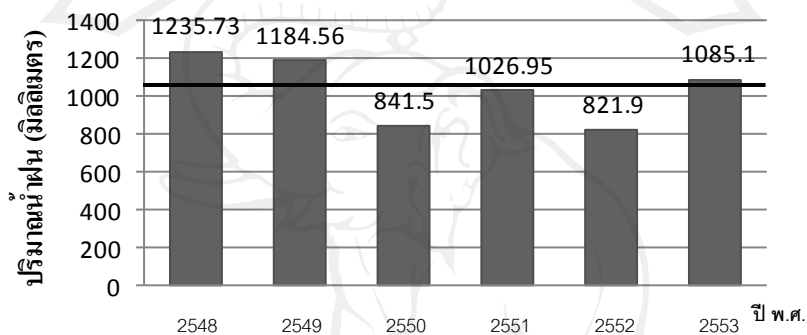
ภาพที่ 1 พื้นที่ศึกษา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (2554)

หมายเหตุ: ★ คือพื้นที่ศึกษา

ปริมาณน้ำฝนของอำเภอแม่วาง

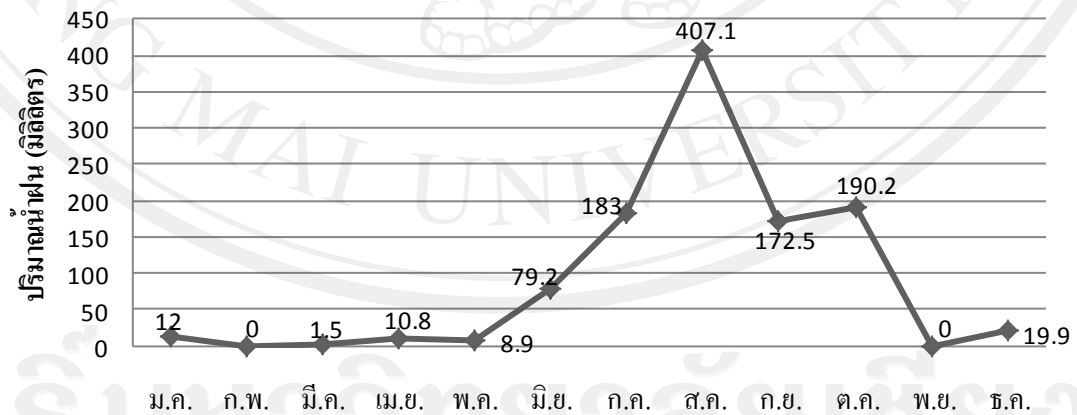
ปริมาณน้ำฝนสะสมรายปีในปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 ของอำเภอแม่วาง จากสำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ ศูนย์อุทกวิทยาและบริหารภาคเหนือตอนบน พบว่าค่าเฉลี่ยกลางของน้ำฝนสะสมเฉลี่ยรายปีมีค่าเท่ากับ 1,032.62 มิลลิเมตร ซึ่งปีที่มีปริมาณน้ำฝนน้อยต่ำกว่าค่าปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยกลาง ได้แก่ ปี พ.ศ. 2550, 2551 และ 2552 มีปริมาณน้ำฝนสะสมเฉลี่ยรายปีเท่ากับ 841.5, 1,026.95 และ 821.9 มิลลิเมตรต่อปี ตามลำดับดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายเดือนระหว่างปีพ.ศ. 2548 -2553

ที่มา : สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ ศูนย์อุทกวิทยาและบริหารภาคเหนือตอนบน (2554)

หมายเหตุ : — คือ ค่าเฉลี่ยกลางของน้ำฝนสะสม = 1,032.62 มิลลิเมตร

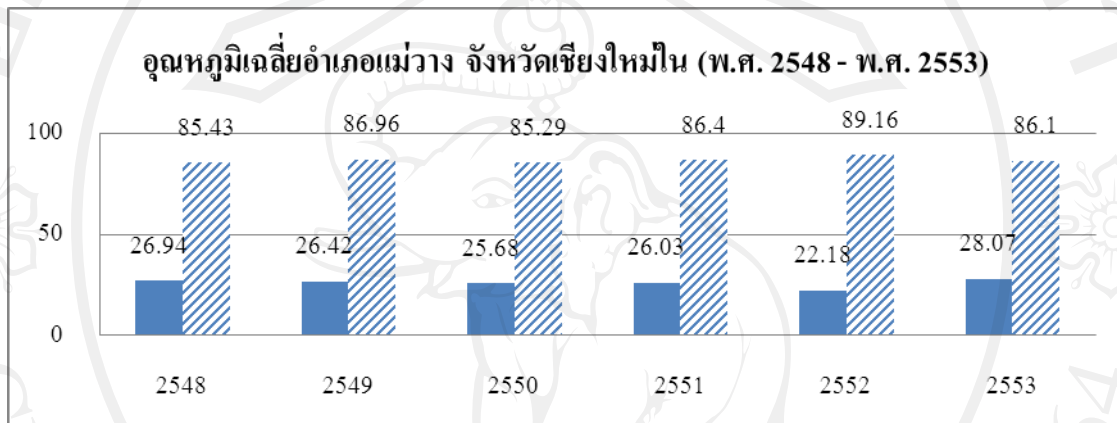

ภาพที่ 3 ปริมาณการกระจายน้ำฝนเฉลี่ยรายเดือน ปี 2553

ที่มา : สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ ศูนย์อุทกวิทยาและบริหารภาคเหนือตอนบน (2554)

อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศ

อุณหภูมิระหว่างปีพ.ศ.2548ถึง2553จากสำนักอุตุนิยมวิทยาและบริหารน้ำ ศูนย์อุตุนิยมวิทยาและบริหารภาคเหนือตอนบนพบว่าปีพ.ศ. 2553 พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2551 มีอุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 28.07 22.18 และ 26.03 ตามลำดับ ส่วนความชื้นในอากาศ พบว่าความชื้นในอากาศ ในปี พ.ศ.2553 พ.ศ.2552 และ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 68.0 70.2 และ 71.5 ตามลำดับ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 อุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ใน (พ.ศ. 2548 - พ.ศ. 2553)

ที่มา : สำนักอุตุนิยมวิทยาและบริหารน้ำ ศูนย์อุตุนิยมวิทยาและบริหารภาคเหนือตอนบน (2554)

หมายเหตุ : ■ อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส) ■ ความชื้นสัมพัทธ์ (%)

ความเป็นมาและพัฒนาการปลูกลำไยจังหวัดเชียงใหม่

พระราชชายาเจ้าดารารัศมีได้นำลำไยจากกรุงเทพฯ ขึ้นมาขายพันธุ์ในจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นก็ขยายพันธุ์สู่ภูมิภาคต่างๆในล้านนา โดยการเพาะเมล็ดจนเกิดการแปรพันธุ์ (Mutation) เกิดพันธุ์ใหม่ตามสภาพคุณลักษณะที่ดีของภูมิอากาศที่เหมาะสม และเกื้อกูลต่อการเจริญเติบโตของลำไย (สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6, 2554) ส่วนในการปลูกลำไยในอำเภอแม่วางพบว่า มีพื้นที่ปลูกเป็นจำนวนมาก

พันธุ์ลำไยที่นิยมปลูกในอำเภอแม่วางคือ พันธุ์คอหรืออีดอซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของลำไยกะโหลก เป็นลำไยพันธุ์เบา คือ ออกดอกและเก็บผลผลิตก่อนพันธุ์อื่น ในอำเภอแม่วางส่วนใหญ่นิยมปลูกกันเนื่องจากมีราคาดี เป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตดี โดยเฉพาะในดินอุดมสมบูรณ์ และมีน้ำพอเพียงในขณะที่มีความทนแล้งและทนน้ำได้ดีปานกลาง

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจพบว่า เกษตรผู้ปลูกลำไยในตำบลทุ่งปีและตำบลทุ่งรวงทองอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถจำแนกลักษณะการผลิตลำไย 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กลุ่มที่ปลูกลำไยอย่างเดียว 171 ครัวเรือน 2) กลุ่มที่ปลูกลำไยและปลูกข้าว 51 ครัวเรือน และ 3) กลุ่มที่ปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ 17 ครัวเรือน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การผลิตลำไย และอาชีพอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

ตำบล	หมู่บ้าน	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=171)		ปลูกลำไย และปลูกข้าว (n=51)		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ (n=17)		รวม (n=239)	
		จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
	ทุ่งปี								
	1 บ้านปางจี้เหล็ก	4	2.34	6	11.76	0	0.00	10	4.18
	2 บ้านหนองเขิน	15	8.77	2	3.92	0	0.00	17	7.11
	3 บ้านพันตน	10	5.85	5	9.80	1	5.88	16	6.69
	4 บ้านกลางดง	11	6.43	1	1.96	0	0.00	12	5.02
	5 บ้านทุ่งปี	10	5.85	2	3.92	0	0.00	12	5.02
	6 บ้านเด่น-นาทราย	5	2.92	0	0.00	2	11.76	7	2.93
	7 บ้านแพะประทาน	12	7.02	2	3.92	0	0.00	14	5.86
	8 บ้านทุ่งป่าคาใต้	12	7.02	3	5.88	2	11.76	17	7.11
	9 บ้านริมวาง	6	3.51	4	7.84	0	0.00	10	4.18
	10 บ้านแสนคำ	9	5.26	0	0.00	0	0.00	9	3.77
	11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ	12	7.02	2	3.92	4	23.53	18	7.53
	12 บ้านหนองป่าคา	2	1.17	6	11.76	0	0.00	8	3.35

ตารางที่ 8 การผลิตลำไย และอาชีพอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ตำบล	หมู่บ้าน	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=171)		ปลูกลำไย และปลูกข้าว (n=51)		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ (n=17)		รวม (n=239)	
		จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ทุ่งรวงทอง									
	1 บ้านกลาง	11	6.43	0	0.00	1	5.88	12	5.02
	2 บ้านแสนคันทา	13	7.60	5	9.80	4	23.53	22	9.21
	3 บ้านไร่หลวง	5	2.92	0	0.00	0	0.00	5	2.09
	4 บ้านกู่ลายมือ	10	5.85	1	1.96	2	11.76	13	5.44
	5 บ้านสารภี	13	7.60	3	5.88	0	0.00	16	6.69
	6 บ้านเตาไห	0	0.00	0	0.00	1	5.88	1	0.42
	7 บ้านดงแม่อาว	11	6.43	4	7.84	0	0.00	15	6.28
	8 บ้านดอนปิน	0	0.00	5	9.80	0	0.00	5	2.09
	รวมทั้ง 20 หมู่บ้าน	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

4.2. ข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคล

อายุเฉลี่ย

อายุเฉลี่ยของผู้ปลูกลำไยจากการสำรวจ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 53.08 ปี อายุมากที่สุดคือ 78 ปี น้อยที่สุด คือ 23 ปี โดยกลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.65 ในกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.86 ส่วนกลุ่มที่ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ เฉลี่ยอยู่อายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.06 ซึ่งพบว่าอายุของผู้ปลูกลำไย เฉลี่ยทั้งสามกลุ่มอยู่ในช่วง 51-60 ปี ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 อายุของผู้ปลูกลำไย อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

อายุ (ปี)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
21-30	4	2.34	1	1.96	0	0.00	5	2.09
31-40	3	1.75	0	0.00	1	5.88	4	1.67
41-50	53	30.99	18	35.29	4	23.53	75	31.38
51-60	102	59.65	29	56.86	8	47.06	139	58.16
61-70	6	3.51	2	3.92	3	17.65	11	4.60
71-80	3	1.75	1	1.96	1	5.88	5	2.09
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

อายุสูงสุด 78 ปี

อายุต่ำสุด 23 ปี

อายุเฉลี่ย 53.08 ปี

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.71

ระดับการศึกษาของผู้ปลูกลำไย

ระดับการศึกษาของผู้ปลูกลำไย จากการสำรวจ พบว่า กลุ่มผู้ปลูกลำไยทั้งสามกลุ่มส่วนใหญ่ ไม่ได้ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.63 โดยกลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยว ไม่ได้ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.91 กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าวและกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ สำเร็จการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 62.75 และ 58.82 ตามลำดับ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ระดับการศึกษาของผู้ปลูกลำไย อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ระดับการศึกษา	ปลูกลำไย อย่างเดี่ยว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
ไม่ได้รับการศึกษา	111	64.91	10	19.61	0	0.00	121	50.63
ประถมศึกษา	30	17.54	32	62.75	10	58.82	72	30.13
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	11.70	5	9.80	5	29.41	30	12.55
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	5	2.92	1	1.96	0	0.00	6	2.51
อนุปริญญา/ปวศ.	5	2.92	3	5.88	2	11.76	10	4.18
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้ปลูกลำไย จากการสำรวจ พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 3.76 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวสูงสุด คือ 7 คนต่อครอบครัว และมีสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุดคือ 2 คนต่อครอบครัว จะแบ่งได้โดยการแยกกลุ่ม พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่ 3-4 คนต่อครัวครัว คิดเป็นร้อยละ 71.13 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนสมาชิกในครอบครัว อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนสมาชิก ในครอบครัว	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
1-2	20	11.70	3	5.88	5	29.41	28	11.72
3-4	126	73.68	35	68.63	9	52.94	170	71.13
5-6	25	14.62	13	25.49	2	11.76	40	16.74
7-8	0	0.00	0	0.00	1	5.88	1	0.42
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

จำนวนสมาชิกในครอบครัวสูงสุด 7 คน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวต่ำสุด 2 คน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.76

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09

การเป็นสมาชิกกลุ่ม

การเป็นสมาชิกกลุ่ม จากการสำรวจ พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวและกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ากลุ่มสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 60.82 และ 64.71 โดยในบางส่วนยังเข้ากลุ่ม เพราะในการเข้ากลุ่มสามารถที่จะยกระดับผลผลิตลำไยให้มีราคาที่ดีขึ้น และมีความจำเป็นที่ต้องได้รับมาตรฐานการผลิต ส่วนกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ไม่ได้เข้ากลุ่มสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเกษตรกรได้กล่าวว่าเหตุผลที่ไม่เข้ากลุ่ม คือต้องการที่จะทำอิสระไม่มีพันธะหรือเงื่อนไขในการผลิตลำไย และไม่มี ความยุ่งยาก ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การเป็นสมาชิกกลุ่ม อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
1. ไม่ได้เข้ากลุ่มสมาชิก	104	60.82	33	64.71	17	100.00	154	64.44
2. เป็นสมาชิกกลุ่ม								
- กลุ่มเกษตรกรทำสวน	35	20.47	18	35.29	0	0.00	53	22.18
- กลุ่มปรับปรุงคุณภาพ ลำไยเพื่อการส่งออก	6	3.51	0	0.00	0	0.00	6	2.51
- กลุ่มโครงการ ส่งเสริมการผลิต สินค้าเกษตร ปลอดภัย	26	15.20	0	0.00	0	0.00	26	10.88
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

จำนวนแรงงานที่จ้างทำการเกษตร

จำนวนแรงงานที่จ้างทำการเกษตร พบว่ามีแรงงานสูงสุด 4 คน น้อยที่สุด 2 คน เฉลี่ย 2.83 คน ซึ่งพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีแรงงานที่จ้างทำการเกษตร 3 ถึง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 73.68, 62.75 และ 82.35 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานที่จ้างส่วนใหญ่จ้างเพื่อตัดแต่งกิ่งต้นลำไย การให้ปุ๋ย การใส่ฮอร์โมน และการเก็บเกี่ยว ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนแรงงานที่จ้างทำการเกษตร อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนแรงงาน ที่จ้างทำ การเกษตร	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
1-2	45	26.32	19	37.25	3	17.65	67	28.03
3-4	126	73.68	32	62.75	14	82.35	172	71.97
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

จำนวนแรงงานสูงสุด 4 คน

จำนวนแรงงานต่ำสุด 2 คน

จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.83 คน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81

จำนวนแรงงานในครอบครัวทำเกษตรเต็มเวลา

จำนวนแรงงานในครอบครัวทำเกษตรเต็มเวลา พบว่ามีแรงงานสูงสุด 3 คน น้อยที่สุด 2 คน เฉลี่ย 2.31 คน ซึ่งพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพพบว่า ไม่แตกต่างกัน โดย กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ มีแรงงานในครอบครัวทำเกษตรเต็มเวลา 1 ถึง 2 คนต่อ ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 68.78, 62.75 และ 88.24 ตามลำดับ ดังตารางที่ 14 อย่างไรก็ตาม พบว่า ดังนั้น พบว่าการทำลำไยส่วนใหญ่ใช้แรงงานครัวเรือนร่วมกับแรงงานจ้าง

ตารางที่ 14 จำนวนแรงงานในครอบครัวทำเกษตรเต็มเวลา อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนแรงงาน ในครอบครัวทำ เกษตรเต็มเวลา	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
1-2	117	68.42	32	62.75	15	88.24	164	68.62
3-4	54	31.58	19	37.25	2	11.76	75	31.38
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

จำนวนแรงงานสูงสุด 3 คน

จำนวนแรงงานต่ำสุด 2 คน

จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.31 คน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86

แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการปลูกลำไย

แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการปลูกลำไย จากการสำรวจ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว พบว่ามีการลงทุนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 78.36 และ 70.59 ดังตารางที่ 15 ในส่วนของบางครัวเรือนมีการกู้ยืมเงิน เพราะมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องใช้เงินเพื่อนำไปใช้ในการซื้อปัจจัยในการผลิต เพราะ 2 กลุ่มนี้ต้องใช้ปัจจัยการผลิตทั้งผลิตลำไยนอกฤดูและในฤดู ส่วนกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ จะมีการลงทุนด้วยตัวเองทั้งหมดไม่มีการกู้ยืมเงินเพื่อลงทุน เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียวจึงทำให้มีเงินทุนพอที่จะใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิต

ตารางที่ 15 แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการปลูกลำไย อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งเงินทุน	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
เงินทุนของตัวเองทั้งหมด	134	78.36	36	70.59	17	100	187	78.24
เงินที่กู้ยืมเงินทั้งหมด	37	21.64	15	29.41	0	0	52	21.76
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

จากตารางที่ 15 จากการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่ใช้แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการปลูกลำไย เงินทุนที่กู้ยืมทั้งหมด กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ส่วนใหญ่แหล่งเงินที่กู้ยืมมาจาก ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส) รองลงมากองทุนหมู่บ้าน และเงินกู้นอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 75.00 15.38 และ 9.62 ดังตารางที่ 16 เกษตรกรยังกล่าวว่าการกู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส) และกองทุนหมู่บ้าน เป็นการกู้ยืมเงินที่สะดวก ง่าย และดอกเบี้ยต่ำ ส่วนที่ต้องกู้จากเงินกู้นอกระบบนั้นเพราะมีเงินทุนไม่พอและจำเป็นต้องซึ่งปัจจัยการผลิต จึงทำให้จำเป็นต้องหาแหล่งเงินทุนที่ง่าย สะดวก และต้องยอมที่จะต้องเสียค่าดอกเบี้ยที่แพงกว่าปกติ

ตารางที่ 16 แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการปลูกลำไย โดยใช้แหล่งเงินทุนที่กู้ยืมเงินทั้งหมด

แหล่งเงินทุน	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=37)		(n=15)		(n=52)	
เงินกู้นอกระบบ	4	10.81	1	6.67	5	9.62
ธนาคารเพื่อการเกษตร(ธกส)	27	72.97	12	80.00	39	75.00
กองทุนหมู่บ้าน	6	16.22	2	13.33	8	15.38
รวม	37	100.00	15	100.00	52	100.00

จากตารางที่ 16 จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่า ในส่วนของเกษตรกรที่ปลูกลำไยอย่างเดียว มีการกู้ยืมเงินทั้งหมด 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.15 และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีการกู้ยืมเงินทั้งหมด 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.85 ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 เกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

เกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมด	รวม	
	จำนวน (n=52)	ร้อยละ
ปลูกลำไยอย่างเดียว	37	71.15
ปลูกลำไยและปลูกข้าว	15	28.85
รวม	52	100.00

จากตารางที่ 17 จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบว่า จำนวนเงินเกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมด โดยเกษตรกรที่ปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่ กู้ยืมเงินระหว่าง 10,000 ถึง 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.08 รองลงมา กู้ยืมเงินระหว่าง 20,001 ถึง 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.92 และเกษตรกรที่ปลูกลำไยและปลูกข้าว ส่วนใหญ่ กู้ยืมเงินระหว่าง 10,000 ถึง 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมา กู้ยืมเงินระหว่าง 20,001 ถึง 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.67 ดังตารางที่ 18 และเกษตรกรที่สัมภาษณ์นั้น กล่าวว่า เงินที่กู้ยืมมาส่วนใหญ่กู้มาเพื่อลงทุนในการซื้อปุ๋ยและสารเคมีและปัจจุบันค่าปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง จึงทำให้เงินทุนส่วนตัวที่มีอยู่ไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องกู้ยืมเงิน

ตารางที่ 18 จำนวนเงินที่กู้ยืมเงินทั้งหมด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนเงินที่กู้ยืมเงิน ทั้งหมด (บาท)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=37)		(n=15)		(n=52)	
10,000 – 20,000	30	81.08	11	73.33	41	78.85
20,001- 30,000	7	18.92	4	26.67	11	21.15
รวม	37	100.00	15	100.00	52	100.00

ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดิน

จำนวนการถือครองที่ดินเป็นการปลูกลำไยทั้งหมด จากการสำรวจ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า มีสถานภาพในการถือครองที่ดินสูงสุด 10 ปี น้อยที่สุด 5 ปี ส่วนใหญ่กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยวและกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ มีการถือครองที่ดินมากกว่า 7 ไร่ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 67.42 และ 65.71 ส่วนกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีการถือครองที่ดินส่วนใหญ่ น้อยกว่า 7 ไร่ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 88.23 ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการปลูกข้าวแต่ดั้งเดิมแต่หันมาผลิตลำไยเนื่องจากราคาลำไยดี ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยว ส่วนใหญ่มีสถานภาพในการถือครองที่ดิน 9 ถึง 10 ไร่ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.78 กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ส่วนใหญ่มีสถานภาพในการถือครองที่ดิน 5 ถึง 6 ไร่ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.98 และกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีสถานภาพในการถือครองที่ดิน 9 ถึง 10 ไร่ต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.18 ดังตารางที่ 19 และการถือครองที่ดินนั้นเป็นการถือครองโดยส่วนใหญ่เป็นการถือครองแบบสิทธิทำกิน และบางส่วนเป็นการถือครองแบบโฉนดที่ดิน

ตารางที่ 19 ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดิน อำเภอแม่อาง จังหวัดเชียงใหม่

ขนาดพื้นที่ ถือครองที่ดิน	ปลูกลำไย อย่างเดี่ยว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
5-6	54	31.58	26	50.98	6	35.29	86	35.98
7-8	37	21.64	19	37.25	4	23.53	60	25.10
9-10	80	46.78	6	11.76	7	41.18	93	38.91
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินสูงสุด 10 ไร่ต่อครัวเรือน

ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินต่ำสุด 5 ไร่ต่อครัวเรือน

ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดินเฉลี่ย 7.65 ไร่ต่อครัวเรือน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.73

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดิน โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.79 เป็นพื้นที่ที่เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองในการปลูกลำไย ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีที่ดินปลูกลำไยเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100 โดยที่ดินที่ถือครองส่วนใหญ่เป็นการถือครองแบบสิทธิทำกิน กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีที่ดินปลูกลำไยเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 68.63 และ 64.71 ตามลำดับ ดังตารางที่ 20 ส่วนการเช่าผู้อื่นเพิ่มเนื่องจากลำไยมีราคาแพงจึงมีการเพิ่มพื้นที่ปลูก ซึ่งทำให้พื้นที่เดิมที่ใช้ปลูกข้าวและปลูกพืชอื่นลดลง จึงทำให้เกษตรกรหาเช่าที่ในปลูกข้าวและปลูกพืชอื่น เพื่อเป็นรายได้เสริม

ตารางที่ 20 ลักษณะการถือครองที่ดินการปลูกลำไย อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะการถือครอง ที่ดิน	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
ของตนเองทั้งหมด	171	100.00	35	68.63	11	64.71	217	90.79
เช่าผู้อื่นเพิ่ม	-	-	16	31.37	6	35.29	22	9.21
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

4.3 ข้อมูลลักษณะด้านกายภาพ

ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย

ลักษณะพื้นที่ที่ปลูกลำไย จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.95 เป็นพื้นที่ราบ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นที่ที่ปลูกลำไย เป็นพื้นที่ราบลุ่ม รองลงมาเป็นพื้นที่ดอน คิดเป็นร้อยละ 73.68 และ 26.32 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย เป็นพื้นที่ราบ รองลงมาเป็นพื้นที่ดอน คิดเป็นร้อยละ 62.75 และ 37.25 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย เป็นพื้นที่ดอน รองลงมาเป็นพื้นที่ราบ คิดเป็นร้อยละ 88.24 และ 11.76 ตามลำดับ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่แตกต่างเคยปลูกพืชอื่น แต่เนื่องจากลำไยมีราคาดีจึงทำให้หาพื้นที่ปลูกโดยขึ้นไปปลูกในพื้นที่ดอนกันมากขึ้น ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ลักษณะพื้นที่ปลูกลำไย อำเภอแม่วง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะพื้นที่ที่ ปลูกลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
พื้นที่ดอน	45	26.32	19	37.25	15	88.24	79	33.05
พื้นที่ราบ	126	73.68	32	62.75	2	11.76	160	66.95
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ลักษณะดินที่ปลูกลำไย

ลักษณะดินที่ปลูกลำไย จากการสำรวจส่วนใหญ่ลักษณะดินที่ปลูกลำไยร้อยละ 93.72 เป็นลักษณะดินร่วนปนทราย และลักษณะดินดีและเหมาะสมแก่การปลูกลำไย ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่มีลักษณะดินที่ปลูกลำไยเป็นดินร่วนปนทราย คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ส่วนใหญ่มีลักษณะดินที่ปลูกลำไย เป็นดินร่วนปนทราย รองลงมาเป็นดินเหนียว คิดเป็นร้อยละ 80.39 และ 19.61 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีลักษณะดินที่ปลูกลำไย เป็นดินร่วนปนทราย รองลงมาเป็นดินเหนียว คิดเป็นร้อยละ 70.59 และ 29.41 ตามลำดับ ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ลักษณะดินที่ปลูกลำไย อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะดินที่ ปลูกลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
ดินเหนียว	0	0	10	19.61	5	29.41	15	6.28
ดินร่วนปนทราย	171	100	41	80.39	12	70.59	224	93.72
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความเหมาะสมของดินที่ปลูกลำไย

ความเหมาะสมของดินที่ปลูกลำไย จากการสัมภาษณ์เกษตรกร ความคิดเห็นความเหมาะสมของการปลูกลำไย ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 97.08, 94.12 และ 82.35 ตามลำดับ เนื่องจากดินมีการระบายน้ำดี ลักษณะดินมีสีเข้ม ซึ่งบ่งบอกให้เห็นได้ชัดว่ามีอินทรียวัตถุในดินสูง ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ความเหมาะสมของดินที่ปลูกลำไย อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ความเหมาะสมของดิน ที่ปลูกลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
เหมาะสม	166	97.08	48	94.12	14	82.35	228	95.40
ไม่เหมาะสม	5	2.92	3	5.88	3	17.65	11	4.60
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

แหล่งน้ำในการผลิตลำไย

แหล่งน้ำในการผลิตลำไย จากการสำรวจส่วนใหญ่พบว่าแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไยใช้แหล่งน้ำจากน้ำบาดาลคิดเป็นร้อยละ 69.04 ในการใช้น้ำจากแหล่งน้ำบาดาลนั้นเกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์กล่าวเพิ่มเติมว่าลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร เกษตรกรจึงจำเป็นต้องลงทุนในการขุดเจาะบาดาลเพื่อนำน้ำมาใช้ผลิตลำไยโดยเฉพาะในฤดูแล้ง ซึ่งขุดได้ทั้งพื้นที่ดอนและพื้นที่ราบลุ่ม ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวและกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำจากน้ำบาดาล คิดเป็นร้อยละ 74.85 และ 62.75 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ แหล่งน้ำที่ใช้น้ำในการผลิตลำไย ส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำจากน้ำฝน คิดเป็นร้อยละ 47.06 ซึ่งกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีพื้นที่เป็นที่ดอนจึงทำให้มีการจัดการน้ำลำบาก จึงต้องใช้น้ำฝนเป็นส่วนใหญ่ แต่แหล่งน้ำสำรองได้มาจากน้ำบาดาล บึงและหนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แหล่งน้ำที่ใช้น้ำในการผลิตลำไย

แหล่งน้ำ	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
สระน้ำส่วนบุคคล	23	13.45	10	19.61	0	0.00	33	13.81
น้ำบาดาล	128	74.85	32	62.75	5	29.41	165	69.04
น้ำฝน	20	11.70	9	17.65	8	47.06	37	15.48
บึงและหนองน้ำ	0	0.00	0	0.00	4	23.53	4	1.67
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความเพียงพอของปริมาณน้ำในการผลิตลำไย

ความเพียงพอของปริมาณน้ำในการผลิตลำไย ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกร ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 61.99 78.43 และ 88.24 ตามลำดับ โดยเฉพาะฤดูแล้ง (เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม) ดังตารางที่ 25

จากการสัมภาษณ์เกษตรกร ในส่วนเกษตรกรที่มีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำไม่เพียงพอ นั้น จะอยู่ในช่วงเดือน มีนาคม ถึง พฤษภาคม เป็นจำนวน 3 เดือน ซึ่งถ้าพิจารณาปฏิทินการผลิตลำไย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2554) ดังตารางที่ 26 อยู่ในช่วงติดผล ซึ่งใน 3 กลุ่มประสบปัญหาในช่วงนี้ เช่นเดียวกัน เพราะเป็นช่วงฤดูแล้ง และประกอบกับเกษตรกรอยู่พื้นที่ที่เป็นปลายน้ำ ในช่วงนี้จึงไม่ได้รับน้ำที่เพียงพอต่อการปลูกลำไย ส่งผลให้ผลผลิตลดลง เนื่องจากอยู่ในช่วงของการติดผล ซึ่งลำไยต้องการน้ำ ถ้าไม่ได้รับน้ำที่เพียงพอจะทำให้ผลที่ติดอยู่ร่วงหล่นได้

ตารางที่ 25 ความเพียงพอของปริมาณน้ำในการผลิตลำไย

ความเพียงพอของปริมาณน้ำ	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
ปริมาณน้ำเพียงพอ	65	38.01	11	21.57	2	11.76	78	32.64
ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	106	61.99	40	78.43	15	88.24	161	67.36
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

การผลิตลำไยในตำบลทุ่งป่าและตำบลทุ่งรวงทอง มีการผลิต 2 แบบคือ 1.ผลิตลำไยในฤดู
2.ผลิตลำไยในนอกฤดู ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ปฏิทินการผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดู

ระยะของลำไย	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ตัดแต่งกิ่ง	←-----→						←-----→					
ราดสาร												
โพแทสเซียม						←-----→						
คลอเรต												
ออกดอก และ ผสมเกสร	←-----→							←-----→				
ติดผล			←-----→						←-----→			
เก็บเกี่ยว	←-----→						←-----→					

หมายเหตุ : ←-----→ หมายถึง ช่วงระยะเวลาการผลิตลำไยในฤดู

←-----→ หมายถึง ช่วงระยะเวลาการผลิตลำไยนอกฤดู

ช่วงเวลาในการขาดแคลนน้ำในช่วงการผลิตลำไย ปี 2552-2553

ช่วงเวลาในการขาดแคลนน้ำในช่วงการผลิตลำไยในฤดู ขาดช่วงระยะติดผล จากการสำรวจ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าช่วงเวลาของการขาดแคลนน้ำในช่วงระยะติดผล รองลงมาระยะการออกดอกและผสมเกสร คิดเป็นร้อยละ 88.89 และ 11.11 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าระยะเวลาของการขาดแคลนน้ำในช่วงระยะติดผล รองลงมาระยะการออกดอกและผสมเกสร คิดเป็นร้อยละ 82.35 และ 17.65 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าช่วงเวลาในการขาดแคลนน้ำในช่วงระยะติดผล รองลงมาระยะการออกดอกและผสมเกสรคิดเป็นร้อยละ 76.47 และ 23.53 ตามลำดับ ดังตารางที่ 27

จากตารางที่ 27 จากการสำรวจเกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดู มีความคิดเห็นว่าช่วงระยะเวลาที่ขาดแคลนน้ำ ที่จะอยู่ในช่วงเดือน มีนาคม ถึง พฤษภาคม ที่เป็นช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเป็นระยะติดผล และระยะการออกดอกและผสมเกสร มีผลกระทบมากจะทำให้ไม่ติดผลและร่วงหล่น ส่วนเกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดูจะไม่มีผลกระทบมาก เพราะในช่วงระยะติดผล และระยะการออกดอกผสมเกสร ไม่อยู่ในช่วงเดือนที่ขาดแคลนน้ำ

ตารางที่ 27 ช่วงเวลาในการขาดแคลนน้ำการผลิตลำไยในฤดูช่วงปี 2552-2553

ช่วงเวลาในการขาดแคลนน้ำ (การผลิตลำไยในฤดู)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
การออกดอกและผสมเกสร	19	11.11	9	17.65	4	23.53	32	13.39
ติดผล	152	88.89	42	82.35	13	76.47	207	86.61
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

สภาวะแล้ง

สภาวะแล้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จากการสำรวจ พบว่าส่วนใหญ่จะเกิดทุกปีทั้ง 3 กลุ่ม ประสบปัญหาเดียวกัน ซึ่งเป็นผลมาจากปริมาณน้ำไม่เพียงพอ และมีบางพื้นที่เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสภาวะแล้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกิดทุกปี ยกเว้นปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 75.44, 82.35 และ 64.71 ตามลำดับ ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 สภาวะแล้งที่เกิดขึ้นใน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

สภาวะแล้ง	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
เกิดทุกปี ยกเว้น ปี 2554	129	75.44	42	82.35	11	64.71	182	76.15
เกิดขึ้น 1-2 ครั้ง ในรอบ 5 ปี	42	24.56	9	17.65	6	35.29	57	23.85
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระดับของความรุนแรงของการขาดแคลนน้ำ

จากตารางที่ 29 เป็นการสอบถามข้อมูลเกษตรกรถึงระดับความรุนแรงในการขาดน้ำโดยให้เกษตรกรเป็นผู้ระบุความรุนแรงพร้อมทั้งให้ความหมาย ส่วนใหญ่พบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นช่วงระยะเวลาในการผลิตที่ขาดแคลนน้ำมาก อยู่ในระยะติดผล และระยะการออกดอกและผสมเกสร ในระดับของความรุนแรงในการขาดแคลนน้ำ จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความรุนแรงที่มาก ในระดับความรุนแรงที่มากนั้นทำให้ลำไยที่มีเปอร์เซ็นต์การติดผลน้อยมาก หรือในบางต้นไม่ติดผลเลย ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเวลาผลิตลำไย ระยะติดผล และระยะการออกดอกและผสมเกสร คิดเป็นร้อยละ 82.17 และ 17.83 ตามลำดับ รองลงมา มีระดับความรุนแรงที่ปานกลาง ในระดับความรุนแรงที่ปานกลางนั้นต้นลำไยจะมีเปอร์เซ็นต์ของการติดผลอยู่ ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเวลาผลิตลำไย ระยะติดผล และระยะการออกดอกและผสมเกสร คิดเป็นร้อยละ 73.17 และ 26.83 ตามลำดับ ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ระดับของความรุนแรงในการขาดแคลนน้ำในแต่ละช่วงเวลาในการผลิตลำไยในช่วงปี

2552-2553

ช่วงเวลาในการขาดแคลนน้ำ	ระดับความรุนแรง							
	มาก		ปานกลาง		น้อย		รวม	
	จำนวน (n=157)	ร้อยละ	จำนวน (n=82)	ร้อยละ	จำนวน (n=0)	ร้อยละ	จำนวน (n=239)	ร้อยละ
การออกดอกและผสมเกสร	28	17.83	22	26.83	0	0	50	20.92
ระยะติดผล	129	82.17	60	73.17	0	0	189	79.08
รวม	157	100.00	82	100.00	0	0	239	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

4.4 องค์ความรู้ในการจัดการน้ำของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

การผลิตลำไย

การผลิตลำไย ในอำเภอแม่วงเป็นการผลิตลำไยทั้ง 2 ฤดู จากการสำรวจ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพ พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่ปลูกลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเกษตรกรมีอาชีพปลูกลำไยเป็นอาชีพหลัก และรายได้ส่วนใหญ่มาจากการปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าวและกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่ปลูกลำไยในฤดูอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 82.35 และ 100 ซึ่งเกษตรกรมีการปลูกพืชอื่นร่วมด้วย จึงทำให้มีการผลิตลำไยแค่ฤดูเดียว ดังตารางที่ 30 นอกจากนี้เกษตรกรให้ข้อมูลว่า การผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู เกษตรกรได้แยกพื้นที่การผลิตลำไยเพื่อให้มีผลผลิตขายได้

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรซึ่งให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าการผลิตลำไยทั้งในฤดูหรือนอกฤดูนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่ผลิตคือ ลำไยมีราคาดี ถึงแม้ว่าจะทำในฤดูอย่างเดียวหรือนอกฤดูอย่างเดียวก็มีเหตุผลเช่นเดียวกันคือ ได้รับราคาดี

ตารางที่ 30 การผลิตลำไยของเกษตรกร

การผลิตลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
ในฤดู	-	-	42	82.35	17	100.00	59	24.69
นอกฤดู	-	-	9	17.65	-	0.00	9	3.77
ในฤดู + นอกฤดู	171	100	0	0.00	-	0.00	171	71.55
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย

ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย จากการสำรวจส่วนใหญ่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำสวนลำไย เฉลี่ย 16 ปี สูงที่สุด 36 ปี และต่ำสุด 6 ปี ซึ่งพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำสวนลำไย 11 ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.78 และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำสวนลำไย 21 ถึง 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.86 และ 35.29 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า เกษตรกรกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ มีประสบการณ์มากกว่า 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 56.86 และ 47.50 ตามลำดับ ซึ่งบ่งบอกถึงว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวเป็นกลุ่มใหม่ที่ปลูกลำไย ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย

ประสบการณ์ใน การทำสวน ลำไย (ปี)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
1-10	51	29.82	12	23.53	5	29.41	68	28.45
11-20	80	46.78	10	19.61	4	23.53	94	39.33
21-30	38	22.22	29	56.86	6	35.29	73	30.54
31-40	2	1.17	0	0.00	2	11.76	4	1.67
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ประสบการณ์ในการทำสวนลำไยสูงสุด 36 ปี

ประสบการณ์ในการทำสวนลำไยต่ำสุด 6 ปี

ประสบการณ์ในการทำสวนลำไยเฉลี่ย 16.90 ปี

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.02

องค์ความรู้ในการจัดการน้ำเมื่อปลูกลำไยในสภาวะแล้ง

เกษตรกรมีวิธีการจัดการน้ำเมื่อปลูกลำไยในสภาวะแล้งหลากหลายวิธี แต่ที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดการ โดยการสูบน้ำปล่อยเข้าเมื่อเจอปัญหาแล้ง ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวเกษตรกรได้จากประสบการณ์ของตนเอง และได้คำแนะนำจากกลุ่มเกษตรกรด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 81.17 ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวกและง่ายที่สุด การขุดร่องคลอง เป็นการขุดร่องคลองน้ำระหว่างต้นลำไยแล้วปล่อยให้น้ำขัง จากนั้นน้ำที่ขังไว้จะค่อยๆ ซูดซึมไปยังรากของต้นลำไย ซึ่งเกษตรกรเลือกใช้วิธีนี้ คิดเป็นร้อยละ 16.74 และการจัดการน้ำแบบระบบสปริงเกอร์ เกษตรกรมีการเลือกวิธีนี้ไม่มากเพราะมีการลงทุนสูง จึงทำให้เกษตรกรเลือกวิธีนี้น้อยกว่าวิธีอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.09 และจากการสำรวจ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่มีการจัดการน้ำแบบสูบน้ำเข้า คิดเป็นร้อยละ 84.21 80.39 52.94 ตามลำดับ ดังตารางที่ 32 ส่วนกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ยังมีวิธีที่เกษตรกรเลือกมากเช่นกันคือการขุดร่องคลอง ซึ่งสามารถที่จะช่วยเก็บกักน้ำให้ค่อยๆ ซึมผ่านต้นลำไย ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดอนและอาศัยน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นที่จะต้องขุดร่องคลองระหว่างแถวลำไย เพื่อรักษาน้ำให้อยู่กับต้นลำไยมากที่สุด

จากการประชุมกลุ่มพบว่า เกษตรกรเมื่อมีการจัดการน้ำดังตารางที่ 32 แล้ว เกษตรกรยังใช้องค์ความรู้ด้วยตนเองที่ใช้ร่วมกับการจัดการน้ำ ซึ่งจะใช้วิธี การคลุมโคนต้น เกษตรกรเมื่อมีการจัดการน้ำแล้ว เช่น การสูบน้ำเข้า เกษตรกรจะใช้เศษใบไม้มาคลุมโคนต้นไว้ เพื่อรักษาความชื้นในดิน และช่วยให้เก็บรักษาความชื้นได้นานในสภาวะแล้ง

ตารางที่ 32 รูปแบบการจัดการน้ำเมื่อปลูกลำไยในสภาวะแล้ง

รูปแบบการจัดการน้ำ เมื่อปลูกลำไย ในสภาวะแล้ง	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
สูบน้ำเข้า	144	84.21	41	80.39	9	52.94	194	81.17
ขุดร่องคลอง	22	12.87	10	19.61	8	47.06	40	16.74
ระบบสปริงเกอร์	5	2.92	0	0.00	0	0.00	5	2.09
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

วิธีการให้น้ำการผลิตลำไยในสภาวะแล้ง

จากตารางที่ 34 พบว่า มีรูปแบบการจัดการน้ำเมื่อปลูกลำไยในสภาวะแล้ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ เกษตรกร เกษตรกรมีวิธีการจัดการและความถี่การให้น้ำเหมือนกันทั้งช่วงระยะเวลาที่ปกติและช่วงที่แล้ง โดยแบ่งรูปแบบได้ดังนี้ คือ ระบบสปริงเกอร์ สูบน้ำเข้า และขุดร่องคลอง ซึ่งแต่ละรูปแบบมีวิธีการและความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไย ดังนี้

1. แบบระบบสปริงเกอร์ จากการสำรวจ ทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยวเลือกใช้ในการจัดการ ซึ่งมีจำนวน 5 คน โดยความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไยในสภาวะแล้ง ส่วนใหญ่ให้น้ำ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง วันละ 4-5 ชั่วโมง และเดือนละ 2 ครั้ง เกษตรกรที่เลือกแบบระบบสปริงเกอร์เป็น เกษตรกรที่มีพื้นที่จำนวนมาก เนื่องจากสามารถลงทุนได้และมีพื้นที่ค่อนข้างมาก

2. แบบสูบน้ำเข้า จากการสำรวจ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า เมื่อเกิดสภาวะแล้ง กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่ให้น้ำในการผลิตลำไย 1 สัปดาห์ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 63.41 70.59 และ 66.67 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับช่วงที่ปกติ เกษตรกรจะให้น้ำลำไย 3 สัปดาห์ต่อครั้ง ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไย (แบบสูบน้ำเข้า)

ความถี่การให้น้ำใน (แบบสูบน้ำเข้า) (สัปดาห์/ครั้ง)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=123)		(n=34)		(n=9)		(n=166)	
1 สัปดาห์	78	63.41	24	70.59	6	66.67	108	65.06
2 สัปดาห์	45	36.59	10	29.41	3	33.33	58	34.94
รวม	123	100.00	34	100.00	9	100.00	166	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

3. แบบชุดร่องคลอง จากการสำรวจ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า เมื่อเกิดสภาวะแล้ง กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่ให้น้ำในการผลิตลำไย 2 สัปดาห์ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 81.82 100 และ 75.00 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับช่วงที่ปกติ เกษตรกรจะให้น้ำลำไย 3 สัปดาห์ต่อครั้ง ดังตารางที่ 34

จากการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่เลือกวิธีการชุดร่องคลองมีทั้งข้อดีและข้อเสีย เกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าวิธีนี้เป็นวิธีที่ไม่ต้องดูแลมาก ปล่อยน้ำเข้าร่องคลองให้ซึมเข้าทั้ง 2 ด้าน น้ำสามารถซึมได้ตลอดเวลาจนกว่าน้ำในร่องจะหมด ส่วนในข้อเสียเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ใช้พื้นที่จำนวนมาก พื้นที่ที่ชุดร่องสามารถแทนด้วยต้นลำไยได้หลายต้น

ตารางที่ 34 ความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไย (แบบชุดร่องคลอง)

ความถี่การให้น้ำ (แบบชุดร่องคลอง) (สัปดาห์/ครั้ง)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=22)		(n=10)		(n=8)		(n=40)	
1 สัปดาห์	4	18.18	0	0.00	2	25.00	6	15.00
2 สัปดาห์	18	81.82	10	100.00	6	75.00	34	85.00
รวม	22	100.00	10	100.00	8	100.00	40	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความต้องการความรู้ด้านการจัดการสวนลำไยในสภาวะแล้ง

ความต้องการความรู้ด้านการจัดการสวนลำไยในสภาวะแล้ง จากการสำรวจส่วนใหญ่ พบว่า มีความต้องการความรู้เพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 59.41 เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ มาแนะนำข้อมูล ฝึกอบรมเพิ่มเติม ในเทคโนโลยีใหม่ ทั้งด้านเอกสารเผยแพร่ ด้านสื่อโทรทัศน์ เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดการสวนลำไยในสภาวะแล้งต่อไป ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะ พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว และกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนใหญ่ต้องการความรู้เพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 52.63, 74.51 และ 82.35 ตามลำดับ ดังตารางที่ 35 ซึ่งเกษตรกรกล่าวเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันเกษตรกรยังขาดความรู้ในด้าน เทคโนโลยีใหม่ของการจัดการน้ำ ในสวนลำไย เทคนิควิธีการในการรับมือกับสภาวะแล้ง เป็นต้น

ตารางที่ 35 ความต้องการความรู้ด้านการจัดการสวนลำไยในสภาวะแล้ง

ความต้องการ รับความรู้เพิ่ม	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=171)		(n=51)		(n=17)		(n=239)	
ไม่ต้องการความรู้เพิ่ม	81	47.37	13	25.49	3	17.65	97	40.59
ต้องการความรู้เพิ่ม	90	52.63	38	74.51	14	82.35	142	59.41
รวม	171	100	51	100	17	100	239	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

4.5 ข้อมูลผลผลิตรายได้ และต้นทุนในการผลิตลำไย

ผลผลิตลำไยต่อไร่

จากการประชุมกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรตำบลทุ่งปี จำนวน 2 หมู่บ้าน 20 ครัวเรือน ตำบลทุ่งรวงทอง จำนวน 2 หมู่บ้าน 20 ครัวเรือน พบว่า ต้นลำไยส่วนใหญ่จะให้ผลผลิตไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับอายุ การดูแลต้นลำไย และสภาพอากาศ ซึ่งในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวมีผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ 1,700 และ 1,450 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 100 และ 88.29 ตามลำดับ ซึ่งมีผลผลิตลดลงร้อยละ 14.71 รองลงมาคือกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าวมีผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ 1,650 และ 1,400 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 100 และ 84.85 ตามลำดับ ซึ่งมีผลผลิตลดลงร้อยละ 15.15 ทั้ง 2 กลุ่มที่กล่าวมานี้เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูจึงทำให้มีผลผลิตสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆมีผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ 800 และ 720 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 100 และ 90.00 ตามลำดับ ซึ่งมีผลผลิตลดลงร้อยละ 10.00 ในกลุ่มนี้จะเห็นได้ว่าผลผลิตต่ำกว่า 2 กลุ่มแรก เป็นเพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว ดังตารางที่ 36 จากการประชุมกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรยังกล่าวว่าจำนวนผลผลิตที่ให้ข้อมูลมาเป็นการประมาณหรือค่าเฉลี่ยของผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีต่อไร่

จากการประชุมยังพบว่า กลุ่มที่ปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆและกลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีผลผลิตที่ลดลง ซึ่งเนื่องมาจากเกษตรกร ไม่มีเวลาที่จะดูแลต้นลำไยเพราะจะต้องดูแลการปลูกพืชอื่นๆร่วมด้วย จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ลดน้อยลงไปและยังประสบปัญหาแล้งมากควบคู่กันด้วย ส่วนกลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ผลผลิตลดลงเช่นกัน เกษตรกรให้ข้อมูลว่า เป็นผลมาจากต้นลำไยมีอายุมากและขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้งส่งผลให้ต้นลำไยยืนต้นตายเป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าในปี พ.ศ. 2553 เกิดภัยแล้งอย่างรุนแรงทำให้ต้นลำไยตาย เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผลผลิตมีปริมาณลดลง แต่ก็มีผลทำให้ราคาลำไยสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2552 ผลผลิตที่น้อยทำให้ลำไยได้ราคาดี

ตารางที่ 36 ผลผลิตลำไย (กิโลกรัม/ไร่)

ปี พ.ศ.	ผลผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู				ผลผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว	
	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ	
	จำนวน (กก./ไร่)	ร้อยละ	จำนวน (กก./ไร่)	ร้อยละ	จำนวน (กก./ไร่)	ร้อยละ
พ.ศ. 2552	1,700	100	1,650	100	800	100
พ.ศ. 2553	1,450	85.29	1,400	84.85	720	90.00
ผลผลิตลำไยที่ลดลงเมื่อเทียบ ปี 2552 กับ ปี 2553 (%)		14.71%	15.15%	10.00%		

ที่มา : การประชุมกลุ่มแกนนำเกษตรกร (จำนวน 40 ครัวเรือน)

รายได้จากผลผลิตลำไยทั้งการทำนอกฤดูและในฤดูและในฤดูอย่างเดียว

จากการประชุมกลุ่ม เกษตรกรตำบลทุ่งปี จำนวน 2 หมู่บ้าน 20 ครัวเรือน ตำบลทุ่งรวงทอง จำนวน 2 หมู่บ้าน 20 ครัวเรือน พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553 มีรายได้สุทธิเท่ากับ 14,824 บาทต่อไร่ และ 15,195 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่น ๆ มีรายได้สุทธิเท่ากับ 13,527 บาทต่อไร่ และ 13,933 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มที่กล่าวมานี้เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูจึงทำให้มีรายได้สุทธิสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่น ๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่น ๆ มีรายได้สุทธิเท่ากับ 7,980 บาทต่อไร่ และ 8,581 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ในกลุ่มนี้จะเห็นได้ว่ามีรายได้สุทธิต่ำกว่า 2 กลุ่มแรก เป็นเพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว ดังตารางที่ 37 ส่วนข้อมูลโดยรวมเมื่อผลผลิตลดลงแล้วไม่กระทบต่อรายได้เนื่องจาก ปี 53 ราคาสูงกว่าปี 52 ทำให้สัดส่วนของรายได้สุทธิทั้ง 2 ปี ไม่แตกต่างกัน

เกษตรกรให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในปี 2553 เกิดภัยแล้งส่งผลให้ผลผลิตลงน้อยและไม่ได้คุณภาพมากนัก เช่น ลูกเล็ก เนื้อไม่มาก แต่ในทางกลับกันเกษตรกรกล่าวว่าเมื่อผลผลิตที่ลดลงทำให้ราคาของลำไยสูงขึ้น ถ้าไม่ขาดแคลนน้ำผลผลิตที่ได้รับและรายได้สุทธิคาดว่าจะได้มากขึ้น

ตารางที่ 37 ค่าเฉลี่ยรายได้จากผลผลิตลำไยทั้งการทำนอกฤดูและในฤดู (บาท/ไร่/ปี)

ต้นทุนรวม และ ผลตอบแทน (บาท/ไร่)	ผลผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู				ผลผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว		รวม (เฉลี่ย)	
	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และปลูกข้าว		ปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ			
	2552	2553	2552	2553	2552	2553	2552	2553
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	14.75	18.50	14.00	17.50	14.00	17.00	14.25	17.66
ราคาขายเหมา (บาท/ไร่)	25,075	26,825	23,100	24,500	11,200	12,240	19,792	21,188
ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	10,251	11,630	9,573	10,567	3,220	3,659	7,681	8,618
รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)	14,824	15,195	13,527	13,933	7,980	8,581	12,111	12,570

ที่มา : การประชุมกลุ่มแกนนำเกษตรกร (จำนวน 40 ครัวเรือน)

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตลำไย

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตลำไย ศึกษาเฉพาะถึงต้นทุนที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดจากการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ โดยต้นทุนที่นำมาวิเคราะห์คือ ต้นทุนผันแปร โดยการเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม เกษตรกรตำบลทุ่งปี จำนวน 2 หมู่บ้าน 20 ครัวเรือน ตำบลทุ่งรวงทอง จำนวน 2 หมู่บ้าน 20 ครัวเรือนดังรายละเอียดต่อไปนี้

ต้นทุนผันแปร คือ ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยอันเกิดจากการใช้ปัจจัยผันแปร ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ค่าใช้จ่ายวัสดุ ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าฮอร์โมน ค่าสาร โฟสเฟตซีเมนต์คลอเรต ค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น

2) ค่าใช้จ่ายแรงงาน ได้แก่ แรงงานดูแลรักษาเช่น การให้น้ำ พ่นยา ใส่ปุ๋ย(ทั้งใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยชีวภาพ) การป้องกันและกำจัดวัชพืช การเก็บเกี่ยว และตัดแต่งกิ่ง ซึ่งพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ซึ่งค่าใช้จ่ายเงินสด ได้แก่ ค่าใช้จ่าย ที่เกษตรกรจ้างแรงงาน โดยจ่ายเป็นเงินสด ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เป็นของเกษตรกรเอง โดยไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด โดยการใช้งานตัวเองเพื่อแลกเปลี่ยนกับแรงงานของเกษตรกรคนอื่น ส่วนอัตราค่าจ้างในท้องถิ่น โดยอัตราการจ้างของอำเภอแม่วาง พบว่า เพศชายมีค่าแรงระหว่าง 200 บาทต่อวัน ส่วนผู้หญิง มีค่าแรงงานระหว่าง 180 บาทต่อวัน

1) ค่าใช้จ่ายวัสดุ

ค่าปุ๋ย พบว่า เกษตรส่วนใหญ่ผสมปุ๋ยเคมีและปุ๋ยชีวภาพ โดยเกษตรกรยังคงใช้ปุ๋ยเคมีเป็นส่วนใหญ่แต่ปุ๋ยชีวภาพใช้ในบางพื้นที่เท่านั้น ปุ๋ยเคมีส่วนใหญ่ที่ใช้มี 2 สูตร ได้แก่ปุ๋ยสูตร คือ 46-0-0 และ 15-15-15 เฉลี่ยต่อต้นประมาณ 1 กิโลกรัม และใน 1 ปี เกษตรกรใส่ปุ๋ย ประมาณ 2 ครั้ง ซึ่งสามารถจำแนกตามกลุ่มได้ ดังนี้ กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวในปีพ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 มีค่าปุ๋ยเคมี 1,650 และ 1,750 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ในปี พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 มีค่าปุ๋ยเคมี 1,582 และ 1,775 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่ง 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นการผลิตลำไยทั้งในฤดูและ

นอกฤดู จึงมีค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยเคมีสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพีชอื่นๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพีชอื่นๆ ในปีพ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 มีค่าปุ๋ยเคมี 810 และ 850 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยเคมีน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก ดังตารางที่ 38

ค่าฮอร์โมน พบว่าเกษตรกรใช้ฮอร์โมน อยู่ 3 ช่วง คือ ช่วงเปิดตาดอก ช่วงลำไยออกดอก และช่วงติดผล ซึ่ง กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553 มีค่าฮอร์โมน 654 และ 662 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553 มีค่าฮอร์โมน 650 และ 672 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่ง 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู จึงมีค่าใช้จ่ายค่าฮอร์โมนสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพีชอื่นๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพีชอื่นๆ ในปีพ.ศ. 2552 และ ปี พ.ศ. 2553 มีค่าฮอร์โมน 327 และ 332 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายค่าฮอร์โมนน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก ดังตารางที่ 38

ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดทั้งโรคและแมลงศัตรูพืช โดยผสมทั้งหมดเข้าด้วยกันลงในถัง 200 ลิตร ต่อ 1 ถึง 2 ไร่ (ขึ้นอยู่กับทรงพุ่มของต้นลำไย) ตามอัตราส่วนที่ระบุในฉลาก ซึ่งในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช 430 บาทต่อไร่ และ 648 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช 281 บาทต่อไร่ และ 310 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่ง 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู จึงมีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพีชอื่นๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพีชอื่นๆ มีค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช 84 บาทต่อไร่ และ 175 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว จึงทำให้มีค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก ดังตารางที่ 38

ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช พบว่าทั้ง 3 กลุ่มจะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชบริเวณโดยรอบของลำไย กลุ่มเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มให้ข้อมูลได้กล่าวว่าใช้ตามอัตราที่ระบุในฉลาก ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืชที่ใช้ พบว่าในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชมักเป็นเงินเฉลี่ย 210 บาทต่อไร่ และ 264 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว ฉีดพ่นสารเคมี

กำจัดวัชพืช คิดเป็นเงินเฉลี่ย 240 บาทต่อไร่ และ 280 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่ง 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นการผลิตรายทั้งในฤดูและนอกฤดู จึงมีค่าใช้จ่ายค่าสารเคมีกำจัดวัชพืชสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ นิติพนสารเคมีกำจัดวัชพืช คิดเป็นเงินเฉลี่ย 102 บาทต่อไร่ และ 127 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เป็นกลุ่มที่ผลิตรายในฤดูอย่างเดียว จึงทำให้มีค่าสารเคมีกำจัดวัชพืชน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก ดังตารางที่ 38

ค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่จะใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ในการเร่งให้ลำไยออกดอกเฉพาะนอกฤดูเท่านั้น ซึ่งเกษตรกรจะใช้อยู่ 3 วิธี คือ 1. วิธีการหว่านสารภายในทรงพุ่มแล้วให้น้ำตาม 2. วิธีการใช้สารละลายน้ำแล้วรดในทรงพุ่ม 3. วิธีการให้น้ำทางใบโดยพ่นให้ทั่วทรงพุ่มเน้นบริเวณปลายยอดสามารถทำให้ลำไยออกดอกได้ เกษตรกรใส่สารทางดิน ในปริมาณ 1 กิโลกรัมต่อต้น และใส่สารทางใบ 2-4 ชีดต่อน้ำ 200 ลิตรต่อไร่ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเลือกให้ทางดิน สำหรับราคาสารโพแทสเซียมคลอไรด์ที่เกษตรกรใช้ อยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 40 ถึง 65 บาทแล้วแต่คุณภาพความเข้มข้นและปริมาณการซื้อ ซึ่งในปีพ.ศ. 2552 และปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ 2,993 บาทต่อไร่ และ 3,564 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ 2,680 บาทต่อไร่ และ 3,250 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ ไม่มีค่าใช้จ่ายค่าสาร โพแทสเซียมคลอไรด์ เพราะกลุ่มนี้เป็นที่ปลูกลำไยในฤดูอย่างเดียวซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ ดังตารางที่ 38

ค่าน้ำมัน ได้แก่ น้ำมันเบนซิน ดีเซล เกษตรกรจะใช้กับเครื่องสูบน้ำ(น้ำมันดีเซล) และเครื่องตัดหญ้า(น้ำมันเบนซิน) ซึ่งพบว่า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับอุปกรณ์ สามารถพิจารณาตามกลุ่มได้ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2552 และ ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีค่าน้ำมัน 362 บาทต่อไร่ 446 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เนื่องจากอากาศแล้งทำให้จำนวนครั้งและความถี่ในการให้น้ำมากกว่าปี 53 ทำให้ค่าใช้จ่ายน้ำมันเพิ่ม 84 บาทต่อไร่จากปี 2552 กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าวมีค่าใช้จ่ายน้ำมัน 270 บาทต่อไร่ และ 372 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เพิ่มขึ้น 102 บาทต่อไร่จากปี 2552 ซึ่ง 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นการผลิตรายทั้งในฤดูและนอกฤดู จึงมีค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ มีค่าใช้จ่ายน้ำมัน 120 บาทต่อไร่ และ 145 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เพิ่มขึ้น 25 บาท

ต่อไร่จากปี 2552 เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว จึงทำให้มีค่าน้ำมันน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก ดังตารางที่ 38

ค่าไฟฟ้า กลุ่มเกษตรกรที่ใช้เครื่องสูบน้ำที่ใช้ไฟฟ้า โดยสูบน้ำจากคลองส่งน้ำ น้ำบาดาล เข้าสู่สวนลำไย ปัจจุบันเกษตรกรบางรายจะใช้ไฟฟ้าในการสูบน้ำให้กับต้นลำไยแทนน้ำมันเชื้อเพลิง ส่วนเครื่องพ่นยา เช่นเดียวกันจะใช้ไฟฟ้าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งค่าไฟฟ้าโดยแยก 3 กลุ่ม พบว่าในปีพ.ศ. 2553 และ ปีพ.ศ. 2552 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวมีค่าใช้จ่ายไฟฟ้า 262 และ 446 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เพิ่มขึ้น 184 บาทต่อไร่จากปี 2552 กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีค่าใช้จ่ายไฟฟ้า 270 และ 370 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เพิ่มขึ้น 100 บาทต่อไร่จากปี 2552 ซึ่ง 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู จึงมีค่าใช้จ่ายค่าไฟฟ้าสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ มีค่าน้ำมัน 92 และ 120 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เพิ่ม 28 บาทต่อไร่จากปี 2552 เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว จึงทำให้มีค่าไฟฟ้าน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก ดังตารางที่ 38

ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และเครื่องจักร เกษตรกรกล่าวว่า การซ่อมแซมอุปกรณ์เกี่ยวกับทางการเกษตร สามารถซ่อมแซมได้ในบางอย่างทำให้สามารถลดต้นทุนลงได้ และค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมขึ้นอยู่กับอายุการใช้งานของอุปกรณ์นั้นๆด้วย ซึ่งพบว่าในปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2552 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ 340 และ 380 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ 180 และ 200 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่ง 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู จึงมีค่าใช้จ่ายค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และเครื่องจักรสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ มีค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ 125 บาทต่อไร่ และ 140 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว จึงทำให้มีค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และเครื่องจักรน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก ตารางที่ 38

2) ค่าใช้จ่ายแรงงาน พบว่าเป็นเพศชาย มีค่าแรง 200 บาทต่อวัน ส่วนผู้หญิงมีค่าแรงงาน 180 บาทต่อวัน โดยอัตราค่าแรงงานไม่แตกต่างกันในแต่ละงานที่ใช้ในการผลิตลำไย ส่วนอัตราค่าแรงงานสูง หรือ ต่ำขึ้นอยู่กับช่วงเวลาตลาดแรงงานในท้องถิ่น เช่น ถ้าในช่วงเวลานั้นในท้องถิ่นมีความต้องการแรงงานมากจะทำให้แรงงานสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้แยกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ค่าแรงใส่ปุ๋ยเคมี พบว่ากลุ่มเกษตรกรจะใส่ปุ๋ย โดยปริมาณที่ใช้ต่อต้นประมาณ 1 กิโลกรัม และใน 1 ปี เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมี ประมาณ 2 ครั้ง ใช้แรงงานประมาณ 2-4 คน ต่อครั้ง

ค่าแรงพ่นสารเคมีป้องกัน โรคและแมลง รวมกับค่าแรงพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช พบว่ากลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่จะจ้างพ่นสารผสมสารเคมีป้องกัน โรคและแมลง พร้อมกับฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ประมาณ 30 วันต่อครั้งหรือตามตารางที่ระบุที่ข้างฉลาก นอกจากนี้เกษตรกรยังกล่าวว่า สารเคมีกำจัดวัชพืช จำนวน 200 ลิตร สามารถที่จะฉีดพ่น ได้ 1 ถึง 1.5 ไร่ และเกษตรกรได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการผลิตลำไยในฤดูจะมีจำนวนความถี่ในการจ้างพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชบ่อยกว่าเพราะอยู่ในช่วงฤดูฝน ที่ทำให้วัชพืชเติบโตเร็วขึ้นกว่าฤดูอื่น

ค่าแรงตัดแต่งกิ่ง พบว่ากลุ่มเกษตรกร ตัดแต่งกิ่ง หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว จำนวน 1 ครั้ง และแรงงาน จำนวน 3 คน และใช้แรงงานภายในครอบครัวร่วมด้วย

ค่าขนส่ง พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรจะจ้างเหมาทั้งเก็บเกี่ยวและขนส่งในการขนส่งนั้น ขึ้นอยู่กับปริมาณของผลผลิต โดยจำนวน 1 ไร่ ใช้เวลาเก็บเกี่ยวและขนส่งประมาณ 2 วัน

ถ้าพิจารณาตามกลุ่มพบว่าในปี พ.ศ. 2552 และ ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีค่าแรงเฉลี่ย 3,256 และ 3,560 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและปลูกข้าว มีค่าแรงเฉลี่ย 3,540 และ 3,500 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่ง 2 กลุ่มดังกล่าว เป็นการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู จึงมีค่าใช้จ่ายแรงงานสูงกว่ากลุ่มปลูกลำไยและปลูกพืชอื่นๆ และกลุ่มปลูกลำไย และปลูกพืชอื่นๆ มีค่าแรงเฉลี่ย 1,560 และ 1,770 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เป็นกลุ่มที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายแรงงาน น้อยกว่า 2 กลุ่มแรก ดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ค่าเฉลี่ยต้นทุนผันแปรการผลิตลำไย (บาท/ไร่/ปี)

ต้นทุนผันแปร	ผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู				ผลิตลำไยในฤดู	
	ปลูกลำไย		ปลูกลำไย		ปลูกลำไย	
	อย่างเดียว		และปลูกข้าว		และปลูกพืชอื่นๆ	
	2552	2553	2552	2553	2552	2553
ค่าวัสดุ						
1.ค่าปุ๋ยเคมี	1,650	1,750	1,582	1,775	810	850
2.ค่าฮอร์โมน	654	662	650	672	327	332
3.ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรูพืช	430	648	281	310	84	175
4.ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	210	264	240	280	102	127
5.ค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์	2,993	3,564	2,680	3,250	-	-
6.ค่าน้ำมันดีเซล/เบนซิน	462	446	270	370	120	145
7.ค่าไฟฟ้า	256	356	150	210	92	120
8.ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร	340	380	180	200	125	140
ค่าใช้จ่ายแรงงาน	3,256	3,560	3,540	3,500	1,560	1,770
รวม	10,251	11,630	9,573	10,567	3,220	3,659

ที่มา : ค่าเฉลี่ยจากการประชุมกลุ่มเกษตรกร (จำนวน 40 ครัวเรือน)